

LETO—YEAR X.

POTRES JE ZRUŠIL OSEM MEST

Družno gibanje se lepo razvija v Ameriki.

DRAGINJA JE POSPEŠILA GIBANJE

in trideset prodajal v Illinoisu.

Springfield, Ill. — Po poročilu dr. McDonalda, znanega delavca in strokovnjaka v socialistični miselnosti, se združeno gibanje v Ameriki hitro razvija v zadnjih mesecih. McDonald je izvoljen vrhovni organizatorjem "Američke združene lige" (Co-operative League of America), ki ima svoj glavni stan v New Yorku, 4 West 11. St.

Gibanje je organizirano, da vodi k agitaciji za združeno gibanje, skrbi za potreben tisk, knjige, letake, organizatorje in govorilce.

McDonald pravi: "Neznosna draginja sili delavce v vseh krajih naših držav, da iščejo odprave. To odpravo so našli v združeni prodajalni. Iz združene prodajalne se bodo razvile vsake prodajalne, tovarne, kjer tudi združeni rudniki, kjer vse, kar seeni življenske potrebe.

Illinoisu je sedaj 45 združene prodajal, večinoma so skoraj v rudarskem okraju, dasiravajo znanj tudi zanimajo v industrijskih mestih, železniških središčih in farmarskih občinah. V prodajalnah zdaj stržijo več za \$250,000 na mesec, ali več za \$3,000,000 na leto. In gibanje je v teku komaj tri tedne.

Združene prodajalne so sedaj v vseh mestih v Illinoisu: Cedar Point, Roanoke, Farmington, Pekin, Lincoln, Riverton, Springfield, Tovey, Divernon, Assumption, Virden, Nokomis, Witt, Ashboro, A. A. No. 2, Hillsboro, Respie, Blend, Sawyerville, Ht. Stanton, Livingston, Marquette, Brees, Beckenmeyer, O. New Baden, Centralia, Sesser, Skinner, Christopher, W. Frankfort, Roylton, Johnston City, Ht. Harrisburg, Carrier Mille, Huntington, Edwardsville, Toluca, Moline.

Več prodajalne zdaj organizirajo v mestih: Marseilles, Canton, Mark, Aurora, Girard, Pocahontas, Westfield in Peoria.

Združeno gibanje ni meje delavce: polje je široko in obsega se ga lahko z uspehom. Oni, ki se želijo združiti, naj se obrnejo na Dun. McDonald v Springfieldu, ali pa na glavni stan "Američke združene lige" v New Yorku.

Živila je treba varovati pred tujo konkurenco.

NAROD ZAHTEVA PROTI NJI POTREBNO OBRAMBO.

Wilsonu dela skrb ententna konkurenca.

Washington, D. C. — Kongres mora varovati svoje živilske zaloge pred zvezniki. To je svarilo, ki sta ga podala predsednik Wilson in Herbert Hoover, živilski upravitelj, voditeljem obeh buržoaznih strank v kongresu.

Anglija zahteva glasnejše več živil, mejtem ko v Ameriki plezajo cene navzgor in delavci zahtevajo, da vlada prevzame nadzorstvo nad produkcijo, transportacijo in razdelitvijo živeža.

Predsednik Wilson je razložil republikancem in demokratom, da je treba podeliti departamentu za nadzorovanje živil potrebno moč, če ne bodo aliranci s ponudbami nagnali cene navzgor.

Hoover pravi, da je treba takoj vsvariti potrebni aparat, da pazi na to, da ne bodo trgi opustošeni in cene tako povišane, da postanejo nadloga za ljudstvo.

Predsednik in Hoover zahtevata, da mora imeti živilski departament absolutno moč, da zapleni živila.

"Varovati se moramo pred našimi zvezniki," pravi Hoover, "da varujemo svoje ljudstvo, obenem moramo pa biti pravični napram našim zveznikom in storiti miramo zanje, kar je v naši moči.

Poljedelski zborniški odsek je radi tega, da pojde vse hitro naprej in ne bo dolgih debat v zbornici, črtal nekatere točke kot n. pr. avtoriteto za določanje maksimalnih cen in določanje stalne živilske vrednosti.

Hoover bi ne določeval cen. To odredbo je vedno smatral za zadnje sredstvo, če se špekulantom ne more priti na drug način do živega. Prepričan je, da zadostuje jo minimalne cene za ureditev produkcije.

Protesti proti vojnemu davku še prihajajo.

TRGOVCI NADLEGUJEJO SENATORJE Z NJIMI.

V njih zahtevajo spremembe za vojni davek.

Washington, D. C. — Od posvoda se oglašajo veletrgovci in veleindustrijalci in pritiskajo na senatni finančni odsek, da spremeni postavke v vojni davčni predlogi. Mejtem ko so gospodje, ki so reprezentanti kapitala in financ, zelo delavni za svoje koristi, slišimo prav malo, rekli bi lahko, da nič, da delavci zahtevajo, da se poviša dohodninski davek in davek na profit.

Vojna davčna predloga pojde najbrž že prihodnji teden pred senat, da o nji razpravlja in jo sprejme. Na to pride predloga najbrž pred kongresni konferenčni odbor, da izjednači, kar je v nasprotju s sklepi kongresne zbornice.

Pri postavki za davek na opojne pijače \$151,000,000 in pri postavki za davek na produkte iz tobaka \$68,000,000, bodo spremembe prav majhne, čeravno so se odločili, da nalože prohibitiven davek pri uporabi žita za žganje. Dvojni davek na pivo so spreminili.

Lastniki avtomobilov bodo najbrž osrečeni z novim davkom. Plačali bodo od avtomobila \$7.50 do \$25 na leto. Senator La Follette je stavil dodatni predlog, ki bo znižal davek na avtomobile, če bo sprejet.

Iz Pittsburgha, Pa., je bila deputacija časniških izdajateljev pred senatnim odsekom. Vodil jo je bivši senator Oliver. Deputacija je priporočila, da senatni odsek sprejme povišano poštino po pasovih, kot jo je sprejela zbornica za drugi poštinski razred. Deputacija je ugovarjala, da se obdavčijo dohodki, ki jih izdajatelji listov dobivajo od oglasov.

Gospodje so rekli, da se ne strinjajo s priporočilom, ki so ga predložili izdajatelji različnih listov, organizirani v "Newspaper Publishers Association", in izdajatelji drugih listov. Ugovor gospodov iz Pittsburgha dokazuje, da jim ni toliko na tem, da širijo listi izobrazbo med ljudstvom, ki nimajo od 6 do 20 strani oglasov, ampak da ostane profit izdajateljev nedotaknjen, ki jim ga nosijo oglasi.

Pri postavki o izdelkih iz tobaka je senatni finančni odsek sklenil, da določba postane pravomočna deset dni potem, ko je davčna predloga postala zakon. Zbornica je sklenila, da določba postane pravomočna 30 dni po zakonjenju davčne predloge. Davka prosti so tudi papirčki, če je v knjižici manj kot 25 listov, ki jih navadno oddajajo zastoj s tobakom.

35 OSEB OTOZENIH, DA SO PRODAJALE UKRADENO RUDO.
Cheyenne, Wyo. — Veleporota je obtožila 35 oseb, da so prodajale ukradeno rudo, ki je bila vredna nad \$1,000,000. Obtožnica jim očita zarotniški dogovor, da o goljufajo vlado.
Zarotniki so prodajali ukradeno rudo že skozi več let.

V Novi Zelandiji pozovejo oženje v armado.

SPOSOBNIH SAMCEV NI VEČ DOMA, SO V ARMADI.

Industrijalna mobilizacija pride tudi.

Sydney, Avstralija. — Ko bodo študenti v Ameriki čitali te vrstice, ne bo sposobnih samecev več doma, in klicati bodo začeli pod oroke oženje v armadi.

Oženje može bodo poklicali pod orožje po naslednjem redu:
1. Vsi može med 20. in 40. letom brez otrok.
2. Vsi može med 20. in 34. letom, ki nimajo več kot dvoje otrok.
3. Vsi može med 35. in 46. letom, ki nimajo več kot dvoje otrok.
4. Vsi može med 20. in 34. letom, ki nimajo več kot štiri otroke.
5. Vsi može med 35. in 46. letom, ki nimajo več kot štiri otroke.
6. Vsi može med 20. in 46. letom, ki imajo več kot štiri otroke.

Kaj se potem zgodi, ko bodo vsi ti može poklicani pod orožje, in če ne bo sklenjen mir, je lahko ugneti. Poklicani bodo pod orožje oni, ki so bili oproščeni vojaške službe vsled njih rokodetstva, ali pa bodo morali v armado močje, kakor stari nad 46 let.

Industrijalna mobilizacija pride skoraj zanesljivo in da je do tega mnogo pripomogla stavka proti konškrpeiji, se samoposebi razume.

Rudarji v Novi Zelandiji so svoječasno zaštrajkali proti konškrpeiji. Stavka je ponesrečila in ni dosegla uspeha. Zak. je določal za vsakega, ki priporoča stavko \$2,500 denarne globe, rudarja, ki bi individualno zaštrajkal, bi pa poslali na fronto. Sedaj rudarji niso podvrženi vojaški dolžnosti, dokler opravljajo rudarsko delo, kakor hitro pa zapuste delo v rudniku, so podvrženi vojaški dolžnosti.

Vpliv vojne je opaziti na železnih cestih; obrat je omejen. Na glavnih progah vozi vsaki dan v eno smer le en osebni vlak. Na okolišnih železnih cestih je ustavljen osebni promet po sedmi uri zvečer, izvzete so le sobote. Na teh železnih cestih prevažajo le delavce na delo in od dela. Osebni promet ob nedeljah je ustavljen, izletniški vlaki so odpravljani.

Kapitalisti bi radi dobili kullje iz Indije.
O tem ni dvoma, da pride tudi industrijska mobilizacija. Neki član zelandiskega kabineta se je nedavno izrazil, da vlada nima moči, da prisili delavca, v kateri stroki naj dela. To dokazuje, da vlada kmalu podvzame korake za industrijsko mobilizacijo, da lahko odredi delavce, da delajo v industriji, v kateri primanjkuje delovnih moči.

Ministrski predsednik je dejal, da primanjkuje delovnih moči na farmah. "Apelirali bomo najprvo na prostovoljce, mogoče bomo prisiljeni vprašati parlament, da nam podeli moč, da lahko odredimo može k takemu delu. Imamo moč, da lahko može, ki so bili izrečani za vojaško službo, prisilimo, da vrše delo, ki je v zvezi z vojaškimi operacijami, ne moremo jih pa prisiliti do tega, da delajo na polju."
Te besede ministrskega predsednika pomenijo, da pride tudi industrijska mobilizacija.

V Rusiji se notranji položaj obrača na boljše.

VESTI O IZGREDIH SO BILE MOČNO PRETRIRANE.

Hindenburg ponuja Rusiji separaten mir?

Kodanj, Danska. — Iz Petrograda javljajo, da se notranji politični položaj obrača na boljše. Moč in vpliv Korenskija naraščata in upati je, da bo uvrstil armado za ofenzivne operacije. Afera v Kronštatu je končana in vesti o "anarhiji v Petrogradu" so bile zelo pretirane.

Petrograd, 8. jun. — V Petrogradu se je večeraj raznesla govornica, da je nemški maršal Hindenburg poslal brezlično brzojavko delavsko-vojaškemu svetu, s katero je ponudil Rusiji mir. Hindenburg je baje sporočil v brzojavki, da je Nemčija tudi za mir brez anekaj in vsled tega se lahko že začne pogajanja z Rusijo.

London. — Petrogradski poročevalec lista "Times" javlja, da imata Nemčija in Avstrija še zbiraj 112 divizij vojaštva na ruski in rumunski fronti. Ako se račun na 15.000 mož na divizijo, tedaj to pomeni, da imata centralni državi 1,680,000 mož v rezervi, ako odpade Rusija iz vojne. Za zavezničke na zapadu bi bil to velik udarec in Amerika bi morala nadomestiti Rusijo najmanj z dvema milijonoma vojakov.

Petrograd. — Kmetje v okoliščini Karkova so se poslužili "linčarskega prava", da ustrahujejo roparske bande, ki so zelo cvetele pod stari režimom. Mužiki so organizirali posebne čete, ki love roparje in ko jih ujamejo, jih mužiki kar sami obesijo.

GENERAL PERSHING NA ANGLEŠKEM.

London, 8. junija. — General John J. Pershing, poveljnik ameriške ekspedicijske armade na Francoskem, se je danes izkrcal v neki angleški luki. Z njim je prišel ves njegov štab. Pot čez morje je bila brez nezgode in submarink ni bilo videti nikjer.

Vest o Pershingovem prihodu na Angleško je bila razglašena uradno. Ko so mu povedali, da ni nihče vedel za njegov odhod iz Amerike, se je začudil, rekoč: "Jaz sem pa mislil, da vsakdo ve za moj prihod."

Washington, 8. junija. — V uradnih krogih so zelo veseli, da je prišel general Pershing s svojim štabom čez morje brez vednosti in nezgode. Dejstvo, da je poveljništvo armade že onkraj morja, znači, da pojdejo vsak čas — če že niso na poti — ameriške armadne enote, druga za drugo, na Francosko. Divizijam regularne armade bodo sledile izbrane enote narodne milice in potem pride na vrsto konškrpeirana armada, katera bo izbrana iz desetih milijonov mož, ki so se registrirali zadnji torek.

General Pershing je odšel s parnikom v spremstvu oboroženih ladij iz neke ameriške luke pred enim tednom. Personal njegovega štaba še ni objavljen. Kakor pravijo v vojnem departamentu, bo imel Pershing sprva divizijo regularne armade in polk mornariške pehote na francoski fronti.

67,000 oseb v Salvadorju v nevarnosti.

POTRES JE POSLEDICA VULKANIČNEGA IZBRUHA.

Vse uničeno v okrožju tridesetih milj.

San Joan del Sur, Nikaragua, 8. junija. — Iz San Miquela, Salvador, poročajo, da je San Salvador mesto republike popolnoma razdejan, ki je glavno mesto republike Salvadorja.

Detalji, na kakien način je bilo mesto razdejano, so izostali, brezdomno je mesto razdejal potres ali vulkaničen izbruh.

Ookli sedme ure zvečer je brzojavni uradnik v Tegucigalpi, Honduras, dobil poročilo od brzojavnega uradnika v San Salvadorju, da občutijo potresne sunke.

Sunke so čutili tudi v Tegucigalpi, ali od 7:45 p. m. je prenehala brzojavna zveza s San Salvadorjem.

Od Susuntenpeque, v severno-ozrednem Salvadorju, se dviga plamen proti nebu, ki prihaja najbrž iz ognjenika bliso San Salvadorja.

Brzojavka iz Tegucigalpe, Honduras, pravi, da so poleg San Salvadorja še razdejana mesta Genzaltepeque, Nejapa, Suchichoto, Pasaal, Armoncos in Machicoanos. Machicoanos je predmestje San Salvadorja.

Poročilo navaja, da je razdejano tudi mesto Santa Teola.

Ko je odšlo poročilo, so prebivalci San Salvadorja bivali na ulicah in v parkih. Ob tem času je dež lil kot iz škafa skozi pet ur.

Sodijo, da je katastrofo povzročil ognjenik, ob vznoku katerega leži San Salvador.

Brzojavni uradnik, ki je danes dopoldne dospel do meje pasu, ki je razdejan, je ob 9:20 dopoldne sporočil, da je mesto San Salvador v razvalinah in da je v okrožju tridesetih milj vse porušeno.

Prvi učinkujoč potres v San Salvadorju se je pojavil v letu 1873. Skoraj vse mesto je bilo kup podrtin in petdeset oseb je izgubilo življenje. Mesto je imelo še več potresov in vsak je zahteval žrtve. San Salvador je bil ustanovljen leta 1525 in je glavno mesto republike Salvador, ki šteje 1,133,000 prebivalcev. V glavnem mestu je živel do 87,000 ljudi.

Seismograf v Washingtonu je sinoči zaznamil potresne sunke, ki so bili oddaljeni do 2,000 milj od Washingtona. Prve sunke je bilo občutiti 7:57: 30 p. m. Najhujše sunke je bilo čutiti ob 8:07 p. m., ki so ponehali ob 9:25 p. m.

ZADNJE VESTI.

Okmulgee Okla, 8. junija. — Orkan je drvil prek Erama, mesteca z 200 prebivalci, in je ubil eno osebo, več pa poškodoval. Ostala je le šola, druga poslopja so v razvalinah. Brzojavna zveza je pretrgana.

London, 8. junija. — Glavni britski vojni stan poroča, da so od večeraj ujeli 6000 Nemcev in da še vedno dovajajo ujetnike v tabor.

Ujetniki pravijo, da je angleško obstreljevanje vnelo mnogo nemških topov.

Zdaj je še nemogoče oceniti koliko nemških topov je bilo zaplenjenih, dasiravno je znano, da je bilo zaplenjenih več nemških baterij.

Washington, D. C., 8. junija. — Sto ameriških letalcev od mornariškega letalskega zbora je dospel varno na Francosko.

Dalje na 3. str. 1. kol.

Danes mogoče lahki deževni nalivi v Illinoisu, v temperaturi ne bo spremembe; lahki spremenljivi vetrovi.

Solnčni vzhod ob 4:14 a. m.; solnčni zahod ob 7:23 p. m.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 na pol leta in 75c na tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.13 na tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2867 So. Lawdala Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2867 So. Lawdala Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawdala 4636.

Datum v oglepaju n. pr. (Aprila 31-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnem potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ALI RES PRIMANJKUJE DELAVCEV?

Te dni prihajajo kapitalistični listi drug za drugim s članki, ki nosijo napise: "Proč s hoboti!" — "Proč s trampami!" — "Hoboti morajo izginiti!"

Pod temi naslovi pride najprvo jadikovanje, da primanjkuje delavnih moči. Za tem slede nasveti, če pride hobo prosit kruha, naj mu gospodinja pokaže vrata, ker vsakdo lahko dobi delo, če hoče delati. Na to kapitalistični šmok pripoveduje, da primanjkuje delavcev v tovarnah, rudnikih in na polju, in svetuje, da se naj vsakega vrže na cesto, ki prosi za malo jedi.

Neki kapitalistični šmokavzar se je povspel celo do tele ekstaze: "V vsakem kotu velike dežele poklekujete farmerji pred možmi, ki jih hočejo najeti, in jim obljubujete svoje hčere v zakon, če gredo na polje delati majhne vaje za kraljevsko odkupnino na dan. — Človeka, ki bodi sredi življenja od zadnjih vrat do zadnjih vrat v tem letu, je treba prijeti za hlačne gube in ga peljati do bližnje naborne postaje brez duhovniške pomoči. — Žena, ki prebranjuje prosila na zadnjem motovžu, vzgojuje simulant. Proč s trampami in berači! Če nočejo delati ali se bojevati, tedaj bo letošnje leto zanje kot nalašč, da umrjejo lakote."

Tako modrovanje se lahko rodi le v možganih človeka, ki pozna vzroke revščine in prikazni v današnji človeški družbi kot bogati postopač Thaw in drugi njegovi sovratniki, ki žive udobno življenje na račun marljivega delavstva.

S človekom, ki je zdrav, krepak in noče delati, čeprav lahko dobi delo, pa naj bo bogat ali siromak, getovo delavec ne simpatizira. Ali smešno in glupo je, če kapitalistični šmokavzar trdi, da primanjkuje delavcev in da farmerji poklekujajo pred farmerskimi delavci in jim ponujajo svoje hčere v zakon, da sprejmejo delo na farmah.

Jadikovanje v kapitalističnih listih, da primanjkuje delavcev v industriji in na farmah, ima namen odpreti vrata kitajskim kulijem v Ameriko.

Ameriški izkoriščevalci delavstva so dali plačanim šmokavzarjem pri kapitalističnih listih navodila, da je treba pričeti s kampanjo za ceneno delavno moč, da bodo lahko nagromadili in pograbilo še več milijonov, mejtem ko pojdejo mladi možje in fantje na bojišče, da se bojujejo v starem svetu za demokracijo in človeške pravice.

Kapitalist, ki oglašuje svoj patriotizem z jezikom in v kapitalističnih listih, gromovnikih za kapitalistične interese, je trajno na delu, da postavljajo zbornice sprejmejo postavke, ki vzamejo delavcem pravice, ki so jih priborili z velikim trudom, poleg pa porabljajo ves svoj vpliv, da padejo ovire, ki ne dovolijo kulijem v Ameriko.

Ameriški kapitalist, katerega ponarejen patriotizem je očividno, se posluži vsakega kupljenega petoliznika, da kriči v zboru o pomanjkanju delavcev v tovarnah, rudnikih, na polju, železnicah in ladajah. Ali to kričanje o pomanjkanju delavcev nima drugega namena, kot napolniti deželno s sužnji, ki žive o rižu in vodi, ko se ameriška mladina bojuje za odpravo militarizma in avtokracije.

Vpitje o pomanjkanju delavcev v časnikih, ki so pod nadzorstvom milijarderjev in milijonarjev, ima namen, da ugledni pot najbolj ponižnim sužnjem v Ameriko, da sem prihite v trumah, ko ameriška mladina umira na bojnih poljih onkraj oceana.

Organizirani delavci in socialisti morajo biti v tej kritični uri bolj na straži pred kapitalistično samogoltnostjo, ko je padla kocka, da morajo delavski sloji do-prinesti največje žrtve za nadvlado demokracije nad avtokracijo po širnem svetu, da iz avtokratičnih podrtin vzklije nova demokracija, ki tvori podlago za industrijalno osvoboditev človeštva.

Se nikdar niso bili taki časi v Ameriki, da bi moralo delavstvo tako pazno stražiti vsako pravico, ki jo je pridobilo na političnem in gospodarskem polju kot sedaj. Še nikdar niso bili časi, da bi bile besede "večna straža je cena za svoboda" tako resnične kot sedaj. In teh besed se mora delavstvo zavedati, ko se finančni, industrijalni in komercialni piratje pripravljajo, da potisnejo navadnega človeka pod svojo železno peto, mejtem ko zlorabljajo patriotizem, da se jim uresničijo njih srčne želje po vedno večjem nagromadenju bogastva.

Delavstvo bo krvavelo na bojišču, delavstvo bo nosilo butaro vojne v velike večji meri kot oni, katerih blagajne so polne zlata. Ali delavstvo ne bo dovolilo, da brezumni kapitalistični grabeži zadavijo demokracijo v Ameriki, mejtem ko se ameriška mladina žrtvuje prek oceana za novo civilizacijo, za osvoboditev narodov, ki so zdihovali pod žezlom carjev, kajzerjev in kraljev.

Kapitalistični samogoltni, ki so računili s tem, da se v vojnem času najložeje oropa delavce za pridobljene

pravice, če glasno kriče, da so patriotični, se bodo prepričali, da so se zmotili v svojih računih.

Kdor misli zasukati kolo časa nazaj, tega kolo stare!

DOPISI.

Waukegan, Ill. — Kar se delavskih razmer tiče ne bom omenjal, ker so po vsi Ameriki enake. Delo je delo. Vsak človek v prvi vrsti skrbi, kako bo živel. Tudi razvedrilo in veselje je zelo potrebno za človeško družbo. Ker smo pa Slovenci majhen narod in le malo vpoštevan tu v Ameriki kot v stari domovini, se moramo izobraževati in združiti, da dobimo oni ugled, kot ga imajo drugi narodi. In nikjer ni toliko pridike za nas Slovence, da se izobražujemo in združujemo kot ravno v tujaknjini "Narodni Čitalnici", v kateri se dobi veliko lepih slovenskih leposlovnih knjig vseh slovenskih pisateljev.

Slov. Nar. Čitalnica priredi 17. junija t. l. ob dveh popoldne velenjembno dramo "Kovarstvo in ljubezen" v Liberty Hall (Letvinski dvorani) št. 803 na vogalu 8. ceste in So. Sheridan Road v Waukegan, Ill.

Vsebinska igra je sledeča: Sin nekega nemškega kneza se strastno zaljubi v meščansko deklico, katera mu istotako izkazuje svojo zvesto ljubezen. Ko je knez po svojih vohunih zvedel za ljubavno razmerje svojega sina, se je zelo razjezil in koval je načrt, kako bi razdril to razmerje med sinom in ono meščansko deklico. Bal se je namreč, da bi se sin ne poročil z ono deklico in ne napravil njemu in knežji hiši preveliko "aramoto". S privatnim tajnikom sta skovala peklenki načrt, da za tretja ljubezen dveh ljubečih src. Knez zapove starše one deklice vrčeti v ječo in deklici zapove in zapreti z najhujšimi kaznimi, da prišeže in podpiše pismo, v katerem se odpove svojem ljubimcu in ob enem mora prišeči, da ne bo povedala nebesni živi duhi, kdo je spisal to pismo. Ko je Ferdinand tako je bilo ime sinu, dobil ono pismo, je mislil, da ga je deklica goljufala, gre na njen dom in hoče pojasniti. Radi prisega je špovedala, da je resnica, kar je pisala. Ferdinand, videč, da je zanj vsa sreča minula, sklene storiti samomor in zastupiti tudi svojo "nezvesto". Poprosi jo naj mu postreže s hladilno pijačo, ker je preveč razburjen. Ona mu prinese limonado in ta stresne neopaženo strup v pijačo in jo pije. Nato pa še njej veli, da naj pije. Prisiljena res pije in tako je skupno pila smrt. Nato ji pa Ferdinand razloži in pojasni, da za njega ni drugo sredstvo. Ko je že čutila posledice zastrupljenja, mu pove resnico, da je bila ona priključena ono pismo podpisati in da je prisegla, da se mu odpove, ako ravno ga še vedno z isto gorečo ljubeznijo ljubi kot ga je poprej. Nato pa izdihne svojo blago dušo — nedolžna. V tem pa prihite v sobo Ferdinandov oče, tajnik in oče mrtve deklice. Ferdinand se v zadnjih izdihljivih pove svoje-mu očetu, da je to njegovo delo. Toda ta zvrne vso krivdo na svojega tajnika in ta zopet na kneza in obenem razkrije vse manipulacije. Sodnija pusti vsled tega oba zapreti.

Ker je ta igra oziroma drama jako velenjembna, se vati naj-ujudneje vse cenjeno občinstvo in rojake v tej naselbini in bližnji okolici, da se te igre udeleže v največjem številu. — John Brus. (9-13-15)

Johnstown, Pa. — Vsa slovenska društva v tej okolici se naj-ujudneje prosijo, da bi ne prirejala društvene veselice ali prestave na "Liberty day" ali 4. julija, ker na ta dan namerava prirediti tujakinja slovenska godba svojo veselico. To veselico se priredi ob priliki petletnice, kar se je ustanovila slovenska godba.

Prosi se še enkrat vsa cenjena društva, da naj vpoštevanje to naznanilo in v enakem slučaju bomo tudi mi vpoštevali enake objave. — Natančnejši program bo začel objavljati v slovenskih listih. Odbor slovenske Maxhou godbe. (9-13.)

Chicago, Ill. — V četrtek zvečer so se zbrale delavke iz slammnikarskih podjetij v dvorani na 19. zapadni Adams cesti z namenom, da se organizirajo in se združijo z organizacijo združenih klobučarjev severne Amerike. Ta

shod je bil napovedan za osmo uro. Toda dvorana je bila že pred osmo uro natlačeno polna slammnikarskih delavk.

Kot prvi govornik je nastopil G. W. Lawson, finančni tajnik Minnesotske delavske federacije, kateri je v kratkem govoru razložil pomen delavske organizacije.

Za njim je nastopil John Fitzpatrick, predsednik čikaške delavske zveze (Chicagoer Federation of Labor), kateri je v svojem jedratem govoru razložil pomen ameriške delavske zveze, katere veja boče tudi ta slammnikarska okrajna organizacija.

Potem je še govoril Charles W. Cullen, splošni zastopnik združenih klobučarjev severne Amerike, kateri je ravno iz tega namena prišel v Chicago in namerava organizirati vse delavce, kateri so vposljeni v klobučarskih podjetjih. Razložil je ugodnosti, katere nudi ta organizacija slammnikaricam. Povedal je, da so se ravno letos organizirali vsi možki delavci v slammnikarskih podjetjih in so si ustanovili svojo postajo. Pojasnil je pa težkoče, s katerimi se mora organizacija boriti in vzroke, da se ti vsi delavci organizirajo. Nadalje se je izjavil, da je eksekutiva klobučarske organizacije sprejela na zadnji seji sklep, da vzame v svojo organizacijo vse delavce in delavke v slammnikarskih podjetjih, in da bodo ti imeli iste pravice kot klobučarji. Zagotovil je, da bo vse žrtvoval, da se organizira vse delavce, ki so zaposleni v slammnikarski obrti.

Za tem je nastopil Filip Godina, kateri je v slovenskem jeziku pojasnil, kar so prejšnji govorniki govorili v angleščini in je apeliral na vse navzoče delavke, da naj agitirajo med svojimi sovratnicami in da naj poskušajo vsaka pridobiti še eno članico za to unijo. Pojasnilo naj vsem svojim sodelavkam pomen in koristi organizacije. Razjasnil jim je, da so mesečni prispevki zelo nizki in da se ni mogoče izgovarjati, da bi katera radi finančnih razmer ne pristopila v organizacijo. V slučajju potrebe, pa bo stala najmočnejša delavska organizacija njim na razpolago, katera bo napela vse moči, da se jim zboljšajo delavske razmere. Nato je pozval vse navzoče, da naj niti ena ne zapusti dvorane, da bi prej ne pristopila v organizacijo. In v resnici so takoj vse delavke pristopile v organizacijo.

Tako je položen temelj za novo organizacijo slammnikaric. Sodelavke, sedaj nas čaka naloga, da nappemo vse moči in ne smemo se vstrašiti truda, časa in požrtvovalnosti, da pridobimo vse naše sotrpinke za to organizacijo.

Prihodnji shod se vrši ravno v tej dvorani in sicer drugi četrtek in ravno ob tem času, kot je bila prva.

Pozivlja se vse slammnikarice, da se udeleže tega shoda. Pozivlja se, da vsaka članica pripelje svoje prijateljice ali pa znanke oja ta shod. F. G., slammnikarica.

Ameriške vesti.

DOLŽNOST DRŽAVE JE, DA SKRBI ZA VARSTVO ŽENE PRI DELU.

Kansas City, Kans. — Tukaj se vrši konvencija "Lige ženskih delavskih unij", na katerem je kot zastopnica francoskih organiziranih delavk Mrs. Alice Geubel de la Ruelle.

Francoska delegatinja je dejala, da je umešno, če se v Ameriki zdaj ozirajo na nasvete iz Francije, ki ima skušnje v vojni. Na francoskem so prišli do prepričanja, da je treba uvesti zakonito minimalno mezdno za delavke, da se jih varuje tako pred grabežljivostjo podjetnikov. To se je zgodilo 15. julija 1915. Francija ni bila slepa za katastrofe, ki jih prinaša vojna. Govornica je navedla, kako so podjetniki izkoriščali delavke v vojni industriji in izrekla je, naj Amerika ne dovoli kaj takega.

Govorila je o izkoriščanju delavk v drugih deželah in priporočala je, da je treba napraviti mednarodno zakon za minimalno mezdno. Svarila je žene, naj nikar sedaj ne agitirajo za mir, ker zdaj je vojna proti vojni, da se uniji

militarizem in zagotovi trajni mir. Za ta princip so že tisoči umrli na bojišču. Priporočala je, naj se delo za vojno razdeli po občinah, da ne bodo nekatere občine preobložene z delom.

Gdč. Melinda Scott, podpredsednica lige, je priporočala skrajšanje delavnika in da delavke ne popuste od pridobljenih pravic pred vojno.

Gdč. Alice Henry, delegatinja iz Avstralije, je priporočala, da se morajo žene organizirati v mednarodni organizaciji, v kateri je prostor za žene vsega sveta!

BLAZNEŽ JE NAPADEL DRUŽINO IN ZAPALIL SVOJ DOM.

Denver, Colo. — Na preriji blizu voga W. 8. ceste in Irwingove ulice, se nahajajo obžgane podrtine, ki pričajo o delu blazneža, ki je hotel umoriti svojo družino, sam je pa iskal smrt v ognju.

Sawyerju se je omračil duh, ker je vedno razmišljal o tragični smrti njegovega brata Thomasa, kateremu se je tudi zmešalo in so ga dva tedna kasneje, ko je zapustil svoj dom, našli mrtvega blizu Denver & Rio Grande železnice.

Ko je Sawyer ležal na postelji, je naenkrat planil pokonci in zaklical: "Thomasov duh me hoče zagrabiti." Zlezel je iz postelje in lazil po vseh štirih okoli. Ko ga je njegova žena hotela potolažiti, jo je prijel za vrat in jo davil. Nato je ukazal ženi, naj obleče sebe in tri otroke, k temu je pa dostavil: "Izvršiti hočem strašen zločin, ki ga nočem. Ali Thomasov duh mi ukazuje, da ga moram." Šel je iz hiše in se vrnil s sekuro. Žena je zbežala z otroci. Sawyer je na dvo-ribežu dohitel štiriletno Eleanoro in zavihlil sekuro nad njo z grožnjo, da jo razseka, če se ne vrne žena. Žena je klicala na pomoč in prihite je sosed, ki je zagrozil Sawyerju, da ga na mestu ustrelji, če ne izpusti deklice. Sawyer je vbgal in se vrnil v hišo.

Ko so čez nekaj časa prihite sosedje v družbi dveh policajev, so našli Sawyerja ležati na postelji, pred spalnico pa že plamen plezal po stenah. Sawyer je v venomer klical: "Tom, jaz pridem, Tom, jaz pridem!"

Sosedje so ga prijeli, a Sawyer se jim je zopet iztrgal iz rok. Kasneje so ga policaji prijeli na preriji. Zdravniki izjavljajo, da je Sawyer neozdravljivo na umu bolan.

DRŽAVNA FARMA ZA TRAMPE.

Madison, Wis. — Policiajski načelniki iz 14 mest svetujejo, da ustanove v severnem Wisconsinu farmo za trampe.

ki je iz kavčuka in je slab tok ubil.

ŽIVLJENJE NA ZEMLJI PRICELO PRED 100.000 LET.

Milwaukee, Wis. — L. D. F. ke je na svojem predavanju z jezju dejal, da je živalsko življenje pričelo pred 100.000 leti, ni pričelo šele pred nekaj leti, verjamejo nekateri ljudje.

"Geologisti so našli kosti, razlagal znanstvenik, iz kamanske dobe, ki dokazujejo, da bilo živalsko življenje že razvito.

Življenje je pričelo v pragozdovinski človek je bil živka, ki je zlezel iz morja na ho."

Kaj neki k temu poreče pa na Ave Minka?

NEPRIJETEN DOŽIVLJAJ KAČAMI.

Anderson, Ind. — Clarence je šel lovit ribe v Fall Creek, je šel prek močvirja, je stopil gnezdo vodnih mokasov in ga je pičila. Izžgal je rano in obvezal, potem je pokončil teh nevarnih živali, druge so pa vaje.

DRAGA ANTILOPA.

Littleton, Colo. — Fred shall je bil spoznan krivim, ustreli antilopo. Sodišče ga kaznovalo s sto dolarji denarja globe.

NEVTALCEM GROZI EMBARGO, ČE EKSPORTIRAJO AMER. BLA.

Washington, D. C. — V prgi o spljonaži je določilo, ki predsedniku moč, da vstavi ameriškega blaga v vsako terno državo, če se dožene, da tam izvažajo v sovražno državo.

STAR FARMER UMORIL.

Guthrie, Okla. — Ko je 73-letni farmer M. M. Meek zgodil trčjal na trikanje odprila vrata, neki neznanec ustrelil. Prevečer se je Meek udeležil vanja, na katerem so farmerji gibal, na kakšen način bi v konjskim tatovom do živega, daté so tudi ostre besede s kajzerju in jakterstvu.

Ko je neznanec oddal strel vzkliknil: "Aha, zdaj te imajo Farmerji, razdeljeni v šest kličejo morilca.

ORGANIZIRANI RUDARJI V ILLINOISU SO KUPILI ZADOLŽNICE SVOBODI.

Springfield, Ill. — Illinois rudarski distrikt je kupil na tisoč dolarjev "Zadolžne ovde". Sklep za nakup zadolžnice je osvojila eksekutiva.

Chikaške vesti.

Zahteva odkodnino, ker je last postal. — Mathias Plac nujoč na Sangamon cesti 6845 toži nemšk- evangetični jokonsko bolnišnico in zdravnika dr. Joseph Waska za odkodnino \$10.000 ker je postal polno- vtemeljuje svojo tožbo s tem, se je v tej bolnišnici pred letom zdravil z rontgenijevimi ki in vsled tega so začeli la- padati.

Ako boče toliko dobil na potem so lasje več vredni kot življenje nekakega delavca. Izgubi svoje življenje v lastnem stičnem podjetju.

Dvojboj. — Detektivski Martin Corcoran je v tovarni poldan iznenadi dva aleprij- gralca pri neki igri, ki sta jo no "prakticirala" za gorav- & H. na Broadway in West Ave. Ko je saržen prišel do ju, je eden izmed teh dveh od- oddal pet strelcev na njega in je strelci so zadeli policaja in nj del telesa. Akoravno je bil krat zadet, je vendar hudo- ustrelil v koleno, da se je drugo policajju, kateri je prišel na moč, ko je zaslišal streljanje, srediło ga aretirati. Policaj je spoznala v njem jako nevarno zločince in avtohandita. Tudi njegov je pa ušel.

Oba so prepeljali v bolnišnico. Polienaj se nahaja v jako ne- nem položaju.

Boj na evropskem bojišču.

Italija, 8. junija. — Poljski poročilo se glasi, da je Avstrija zbrala velike sile ob talijanski meji, ki jih je odvzela od ...

27.000 Italijanov ujetih. Dunaj via London, 8. jun. — Italijani so včeraj napeli vse sile, da bi nam vzeli pozicije na Krasu, ki so jih izgubili prejšnja dva dni.

Rim, 8. jun. — Na Goriškem je sovražna artilerija zopet koncentrirala svoj ogenj na Gorico in drugo naseljeno kraje na planoti. Naše baterije so energično odgovarjale.

London, 8. jun. — Gigantična vojska v Belgiji, ki se je začela v jutraj z velikim angleškim navalom, se danes nadaljuje z izjemno silovitostjo.

200 Nemcev je bilo ujetih. Angliji so okupirali Wytschaete-Messines, Ottavert, 5 manjvsi in več gozdnih pasov.

Polečaj na ostalih frontah. Petrograd ponoči o zračnih napadih. Skupina ruskih aviatikov je metala bombe v ozadju nemške fronte in eden ruski eroplan je padel v okolici Tumača.

Ravno iz inozemstva. Amerika za notranji mir na Kitajskem. Washington, D. C. — Ameriška vlada je poslala noto kitajski republiki, apelirajoč na kitajsko vlado, da naj skuša vzdržati notranji mir in pomiriti rebele.

Kanada razvojnega vsled konskripcije. Ottawa, Ont. — Liberalna stranka pod vodstvom lorda William Laurierja je protivna predlogi za obvezno vojaško službo.

Velike razsnelbe v Petrogradu. Kodaň, Danska. — Iz Petrograda javljajo, da je v tamošnjem parlamentu eksplodirala velika množina streliva, ki je pred kratkim prišlo iz Anglije.

Vladna kriza na Španjolskem. Madrid via Paris. — V političnih krogih vlada splošno mnenje, da je položaj sedanjega ministra zelo kritičen in da bo vsak čas resigniral ves kabinet.

Italijanke kopijeje strelne jarko. Rim, Italija. — Vojni departement je vposilil tisoče žensk pri kopanju strelnih jarkov na bojni fronti. 72.324 žensk je vposlenih v municijskih tovarnah.

Ameriško bojno brodovje v francoski luki. Pariz. — Ameriško bojno brodovje je vsidrano v veliki francoski luki. Med brodovjem je tudi veliki transportni parnik "Jupiter", ki je prepeljal 10.500 ton pšenice in druge potrebščine za ameriško armado.

Ameriški parnik potopil submarinko. Pariz. — Mornariški minister javlja, da je ameriški parnik "Silvershell" potopil nemško submarinko v spopadu na Sredozemskem morju 30. maja.

Kritični dnevi na Švedskem. Stockholm, Švedska. — Socialisti so zadnji terek priredili velike demonstracije pred kraljevo in zborniško palačo. 10.000 oseb je bilo navzočih.

Papirnata obleka za mrličje v Nemčiji. Berlin, Švica. — "Germania", katoliški list v Berlinu, javlja, da je vlada prepovedala oblačiti mrličje v plateno obleko.

Velike demonstracije na Norveškem. London. — Depeša iz Kristijanije poroča, da je bila zadnja sredo velika demonstracija proti draginji in lakoti po vsi Norveški.

Velike demonstracije na Norveškem. London. — Depeša iz Kristijanije poroča, da je bila zadnja sredo velika demonstracija proti draginji in lakoti po vsi Norveški.

Vladna kriza na Španjolskem. Madrid via Paris. — V političnih krogih vlada splošno mnenje, da je položaj sedanjega ministra zelo kritičen in da bo vsak čas resigniral ves kabinet.

Rumunska armada pripravljena za boj. Pariz. — Poročevalce lista "Parisien" javlja iz Jase, da je rumunska armada popolnoma reorganizirana in pripravljena za boj.

Referendum za Alsacijo. Amsterdam. — "Vorwaerts" v Berlinu piše, da idealna rešitev alsaskolorenškega vprašanja bi bilo splošno glasovanje, ki naj odloči, kam naj spadata omenjeni dve deželi.

KADITE TILMAN CIGARE. Uniske izdelane. Ibykus Cigare10c S. N. P. J. Cigare10c TILMAN CIGAR CO. AURORA, MINN.

Neprijatelj želodečne bolezni. H. H. Von Schlick, izdelovatelj Bolarskega Krvnega Čaja, kateri je v stalni zvezi s stotina tisoči bolehnimi ljudmi, prejema vedno zahvalna pisma od onih, ki jim je Bolgarski Krvni Čaj pomagal.

Veliki zavoj Bolgarskega Krvnega Čaja, ki zadostuje za 5 mesecev pošljemo za 1 dolar, 6 zavojev za 5 dolarjev na vse kraje v Ameriki. Marvel Products Co., 8 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa. Opomba: Ako želite zavarovati vošči pošiljatev pošljite deset centov več.

Dr. Koler SLOVENSKI ZDRAVNIK 628 Penn Av., Pittsburgh, Pa.

Papirnata obleka za mrličje v Nemčiji. Berlin, Švica. — "Germania", katoliški list v Berlinu, javlja, da je vlada prepovedala oblačiti mrličje v plateno obleko.

Velike demonstracije na Norveškem. London. — Depeša iz Kristijanije poroča, da je bila zadnja sredo velika demonstracija proti draginji in lakoti po vsi Norveški.

Velike demonstracije na Norveškem. London. — Depeša iz Kristijanije poroča, da je bila zadnja sredo velika demonstracija proti draginji in lakoti po vsi Norveški.

Vladna kriza na Španjolskem. Madrid via Paris. — V političnih krogih vlada splošno mnenje, da je položaj sedanjega ministra zelo kritičen in da bo vsak čas resigniral ves kabinet.

Slovenska Narodna Podporna Jedinota. Ustanovljena 9. aprila 1904. Inokorp. 17. junija 1907 v drž. Illinois. GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS. UPRAVNI ODBOR: Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.

"PROSVETA" prima splošno veselje, zanimivo članke in lepo povesti vsak dan, ne samo ob srečah. Naredite se!

Potrebujemo 50 samskih in 5 družin, rudarjev za delo v dobrem rudniku Kentucky. Potrebujemo tudi nakladarje in vsaj 3 ali 4 boarding base. Mi vam bomo vrnil vožne troške ako boste delali za nas.

ROBERT W. LAYER ARCHITECT 118 N. La Salle St., Chicago, Ill. ki je izdelal načrt za gl. urad S. N. P. J. se priporoča Slovincem za izdelovanje stavbinskih načrtov.

Slovensko-Hrvatski Pogrebni in balzamovač. Naš pogrebniški urad je urejen z vsemi potrebinami za POGREBNE SPREVEDE. Posebno za društva in za one, ki nimajo prostora v svoji hiši za pokojnika, imam lepo svojo kapelo.

NEGUJTE SVOJE LASE. Uspešno zdravstveno zdravljenje brezplačno ZA STARE IN MLADI MOŠKI SPOLOV. All vam svadajo lasje? All vam lasje postajajo prehitro siv? All so vaši lasje suhi, razpadli ali izpadajo? All imate lusk, vse vrste gliva ali imate izpadajo? All ste plašni ali pa potonjate bled?

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00. Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI.

GOSPOD MIRODOLSKI.

Spisal Josip Stritar.

(Medeljevanje)

"Ne, tega ne! Ta palica je ustvarjena samo za mojo roko, samo mene je vajena, drugemu ne služi."

Vi ste dober mož, gospod; ne, da ste me vzeli ali pustili prinesli pod streho — zasluge, zasluge v nebesih! poznamo, dobro poznamo! 'Popoten sem bil, in vi ste me sprejeli,' ali kako je že tista stara molitvica! Ne, gospod, za to vam nisem hvaležen. In če ste mi življenje oteli, mala reč, mala reč, gospod! Veste s čim ste se mi prikupili; zakaj vam pravim, da ste dober mož? Ko sem vam govoril o psu — o gospod, dobro oko imam; opazoval sem in spoznaval človeške obraze — gij-njeni ste bili, zastoj ste se premagovali; za to pravim, da ste dober mož in vem, kaj pravim. Jaz sem bil tudi nekaj dober; kaj me gledate? Dolgo je res že, strašno dolgo! Morebiti se mi je samo sanjalo; glava mi peša; vendar zdi se mi, prav za gotovo se mi zdi, da sem bil nekaj — — Ej, ej, ej, gospod, to ni dobro, če je človek dober, meni verjemite! Precej pri letih ste že, gospod, vendar zdravi ste in krepki; ako vam je še mogoče, izpreobrnite se, bodite hudobni; poslušajte moj svet, ne upajte nikomur, ne bratu, ne sestri, ne ženi, ne otroku! Dobro vam svetujem, gospod, spominjati se boste morebiti še kdaj, kako pametno vam je govoril tisti pijanec, tisti potepuh, ki je nekaj ležal na vaši postelji. Dajte mi zdaj tisto gosposko pijačo; grlo mi je suho, kakor bi bil jedel pedirje. Brutus, Brutus! animae dimidium mese, duše moje polovica; boljša polovica! Duša se mi je razklala na dva kosa, ostala mi je samo polovica, slabša polovica! Na tvoje zdravje, moj Brutus! — Gladko, pregladko! Moje grlo je kakor podplat; pijače potrebuje, ki prijetno praska; žerjavice, ki greje tako dobrodejno! Vi ne veste, kaj je žganje, gospod; vi ste srečni!"

"Latinsko znate, kakor sem slišal!"

"Znal, znal, gospod! tudi drugega sem mnogo znal; a to je minilo. Fortuna fuit; zdaj sem berač, klatež, potepuh! Škoda, prava škoda, da nisem pesnik, romanopisec! Pel bi pesmi, pisal bi romane; nič izmišljaj, vse kakor je bilo; samo golo resnico bi pravil, in svet bi dejal: Kako fantazijo ima ta človek! Ha, ha, ha! fantazija!"

Pri tje priči se odpro vrata, in v sobo stopi Zora pogledat, kako je bolniku; gotovo dobro, ker se tako iz srea smeje!

"Kedo je ta ženska prikazen? Vaša hčerka? Prijeten obrazek, tako mil, tako sladak, tako nedolžen; o! tako nedolžen! Človek bi ne mislil, da je mogoče — o vse je mogoče! O varuj se kragulja, krotka bela golobčica! Nič se ga ne boš bala. Tako lep je, tako gladko perje ima in tako bistre, žareče oči! — Pojdi, pojdi, deklica! Videti te ne morem. Velite ji, gospod! naj gre; jaz ne gledam rad ženskih obrazov; posebno takih ne! Hodi, deklica! Z Bogom, z Bogom! pa poštna bodi, kolikor ti je mogoče! Prva nisi in zadnja ne boš!"

Dekle otide se solznimi očmi. Nevoljen je bil oče, a kaj? potrpljena je treba s takim človekom, blaznega potrpljenja!

V.

Pozno je bilo po noči; vse je že počivalo po Mirnem dolu, razen gospoda Mirodolskega in njegovega gosta. Zastoj si je prizadeval skrbni gospod, zastoj mu prigravarjal, naj miruje, naj zaspi, ako mogoče, ker mu je potrebno spanje. Odgovarjal mu je mož, da se zdravega in krepkega čuti, da že dolgo ne tako.

"Storite mi to dobroto, gospod, ostanite pri meni nekoliko časa; tako nekako čudno mi je; dolgo že nisem dihala tako prijetne sape, kakor tu pod vašo streho; govoriti mi je treba; dolgo je že, da nisem govoril poštene, pametne besede! Če vas ni strah potepuha, ugasnite luč, gospod! hudo de mojim očem! — Glejte tam mojo luč!"

Bodi m pozdravljena, ljuba prijateljica moja, zvesta mi spremljevalka! Kolikokrat sem ležal po noči v gozdu sam, sam! Ti si mi bila verna tovarišica; prijazno si čula nad mano, kakor čuje nad spečim otrokom zvesto materino oko! Netoperji so letali med vejami z rahlimi kril in sova je ukala — prijeten glas mojemu ušesu! Ti me nisi pozabila, prijazna luna! tudi sin si prišla gledat, kako se godi tvojemu prijatelju.

Alli ste zaspani gospod! Imejte potrpljenje z menoj. Vi se ne pogovarjate z luno, prijateljico nesrečnih, izgubljenih ljudi!

Kako prijetno je tu! Zbujajo se mi stari spomini iz davno minilih mladih let! Prispovedke, na pol pozabljene, mi prihajajo v spomnu. —

Enkrat je bil oče, ta je imel tri sline — ne, samo dva sina je imel; to ni navadna pripovedka! — Lepo premoženje je bilo njegovo. Visoka bela hiša, gradu podobna mu je stala na griču, in okrog vse njegovo; vrti in njive, polja in gozdi, vse njegovo! Teško je bilo z doma zaklicati delaven, in v hlevu mu je stalo mnogo lepo rejena živinca. — Imel je torej dva sina; rad je imel oba, zlasti starejšega, ki je imel biti nekaj za njim gospodar in lepe domačije. Ati tega ni veselilo kmetovanje; gnalo ga je v mesto, hotel je biti učem, imeniten gospod.

Pridno se je učil v mestu. Ko je dovršil latinske šole, umrje mu oče. Zdal je bilo vse njegovo. Samo iti mu je bilo domov, izplačati brata ter izgubiti ga iz očetove hiše, naj si gre domov, ja iskat, kamor mu drago. Dober človek je bil naš prijatelj. Brat se mu je bil seznanil z lepo deklico, hčerjo imovitega kmeta. Rada sta se imela; a njen oče je bil osoren mož; nikoli bi ne

bil dal svoje hčere človeku brez trdne domačije. Naš prijatelj — kako se mu je že dejalo! Recimo: Krilan! — Krilan torej se ni dolgo pomišljal, kaj mu je storiti — bil je dober človek. Ni ga bilo treba prositi z besedo; dovolj glasno sta mu govorila žalostna obraza mladeniča in dekleta, ki si nista vedela pomoci.

Z veseljem prepusti dom svojemu mlajšemu bratu, izgovori si samo toliko, da bi se mogel izučiti v visoki šoli ter doseči zaželjeni namen. Čudilo so se mu ljudje in hvalili ga, kako dober človek je; nekateri so ga tudi imenovali nespametnega. A Krilan se je malo menil za hvalo in grajo; bil je dober človek, in nikakor si ni domišljal, da je ravnal Bog ve kako plemenito! Navadna človeška dolžnost, ne junaštvo se mu je zdela osrečiti dva človeka, ki sta samo od njega pričakovala življenja ali smrti. Vse je bilo srečno in veselo; lepo ženitovanje se je obhajalo na Krilanovem domu!

Še tisto jesen otide Krilan v veliko mesto, v visoko šolo. Slovo so mu dajale hvaležne solze srečnih poročencev. Izvolil si je bil zdravništvo, navdušen je bil za ta blagi, trudopolni stan. Hotel je biti dober zdravnik, pridobiti si najprej vseh potrebnih vednosti, izurjenosti in dobro ime v tujem mestu, potem pa preseliti se v domačo deželo, naseliti se na kmetih ter živeti tam mirno, delavno življenje na korist svojim rojakom — dober človek je bil Krilan in rad je imel svojo domovino.

Vse je šlo po sreči. Redno mu je pošiljal brat izgovorjeno podporo — prvo leto. S časom začelja prihajati pisma bolj in bolj poredko — tožbe: slaba letina, toča, nesreča pri živini, trde besede, očitjanje, nehvaležnost! Slednjič nič pisma ne odgovora!

Bolela je Krilana bratova nehvaležnost; vendar mirno jo je prenašal. Prigovarjali so mu, naj si išče pri sodbi pravice; ali Krilan ni poslušal prijateljskih svetov; grdo se mu je zdela, tožariti se z bratom — bil je dober človek! Hudo ga je zadela bratova nehvaležnost, vajen je bil od nekada brezskrbnega življenja; primoran je bil sedaj služiti si kruha s poučevanjem po hišah. Trdo mu je šlo.

Nato umolkne mož, kakor da bi ga bilo utrudilo govorjenje. Dolgo časa je molčal; masec mu je sijal naravnost v obličje; obličje je bilo blede, in čudno so se mu žarile oči. Teško je sopal in nemirno se mu je vzdigovala odeva na praih, kakor se dviguje jezero valovje pred nevihto.

"Kako vam je?" vpraša ga vznemirjen gospod Mirodolski.

"Že dobro, že dobro!" odgovori mu. "Kaj niste zapali, gospod... Ali vas ne dolgočasi moja pripovedka? Torej dalje!"

Kje sta ostala? Res — trdo mu je šlo; vendar ni mu upadalo sree. Izgubil je brata, ki ga je rad imel; bolela ga je njegova nehvaležnost, ni čudo! Do tistega časa ni še vedel, da je nehvaležnost na svetu; malo izkušnje je še imel; izkušnje je treba človeku, da se mu utrdi srce. Izgubil je brata, izgubil je dom; velika izguba!

A kaj. Ostal mu je zaklad, ki ga ne ukrade tat, ki ga moli ne snedo. Ostalo mu je zvesto prijateljsko srce. Lep mladenič je bil Stanko, zlata duša. Znana sta si bila in prijazna od mladih nog. Skupaj sta stanovala, skupaj učila se in razveseljela. Skrivnosti ni bilo med njima. Ljubezljiv mož je bil Stanko; rad ga je moral imeti, kedor ga je videl.

Prijatelja je torej imel Krilan, zvestega prijatelja; kako bi bil mogel biti nesrečen! —

Prijatelja je imel in — prijateljico! —

O srečni Krilan! Trudi se, ubija se, saj se ne zastoj! Naj te vse zapusti, naj se ti izneveri prijatelj, ti nisi zapučen, ti nisi sam na svetu. V daljnem kraju, na skrivnem cvete blaga evetnica, ti sam zanjo veš; tebi cvete, tebi se razvija, tebi v radost in srečo! Tebi bije, po tebi hrepeni v daljavi zvesto žensko srce! Srečni Krilan!

Dobra deklica, je bila, nedolžna deklica, in lepa, lepa je bila tudi! Bogata ni bila, ne imenitna; z materjo je stanovala v skromni izbici pod streho, in mir in sreča sta prebivala z njima. Z delom svojih rok je živila mater in sebe — dobra hči! Rada sta se imela, tako rada! Pridno sta si dopisovala — pisma polna ljubezni in hrepenenja. Srečni Krilan! Pripovedka je pri kraju!"

"Dalje, dalje!"

"Te ne več; eno drugo! Otročjo!"

Mlad deček je ptičke v gnezdu našel

V zelenem gozdu ob potoku.

Veselo veliko je s ptički imel

V zelenem gozdu ob potoku.

Pogosto je hodil jih gledat vesel!

V zelenem gozdu ob potoku;

Na veji sedel je stari in pel

V zelenem gozdu ob potoku.

Deček je imel prijatelja; med prijatelji ni skrivnosti. Zakaj bi mu prikrival svojo srečo? Njega se mu ni bati, saj je prijatelj. Pokaže mu ptičke; vesela sta jih bila oba. A nekega dne

Prijatelj mu vzame ptičke godne

V zelenem gozdu ob potoku;

In deček sedi in toči solze

V zelenem gozdu ob potoku!

"Vrag vzemi prijatelje!" zakriči s strašnim glasom sklonivši se po konci. Groza ga je bilo videti. S teška ga pomiri in potolaži gospod Mirodolski. Čez nekaj časa začne zopet z navadnim glasom:

(Dalje prihodnj.)

Boj Otakarja II. z Rudolmom I.

Spisal Fr. Suklje.

Kraljestvo češko, po svojem naravnem bogastvu in po prirodnosti, nadarjenosti in omiki svojih stanov najbogatejši del Avstrije, po svoji legi pravo srce evropska, je bilo v svoji slavni zgodovini že dvakrat blizo do tega, da postane središče in jedro slovanske vlemoči, mogočno ukazujoč od obali baltičkega morja do sinje Adrije in evetoče lombardiške ravnine. To je bilo namreč v 13. stoletju, ko je na Češkem vladal Premisel Otakar II. (1253—1278) in v 14., ko je Kaol I. (IV.) (1346—1378) iz rodbine luksemburške podvedovani, šeki kroni pridružil znamenje svetovne oblasti, bliščoč krono rimskih cesarjev.

Sredi 13. stoletja, ko je Premisel (nemško ime Otakar pridejal si je kasneje, pridobivši avstrijske dežele), sin češkega kralja Vaelava I., pričel svoje politično delovanje, bile so splošne razmere kaj ugodne razširjevanju češke države. Zopet sta se bili sprli oni srednjeveški nazorih imeli nalogo vladati vse človečanstvo, rimski papež in rimski cesar. Ono veko-vito nasprotje hijerarhične cerkve do države izraževalo se je takrat v boju genialnega Friderika II. z energičnimi zavednimi papeži Gregorjem IX. in Inocencijem IV. Zmagala je duševna sila, "beseda" je bila močnejša od "meča", zlasti ker so jo podpirala, dasiravno iz povsem različnih nagibov, svobodoljubna italijanska mesta in sebični izprijeni nemški knezi. Ko je bil Friderik II. l. 1250. v Ferentinu v južni Italiji sklenil svoje življenje "od svojega časa nerazumljen kakor večina velikih mož, zapučen in v tragični samoti" (Gregorovins, Gesch. der Stadt Rom im Mittelalter, V. 258) izgine na veke blek in moč nemškega cesarstva, pre-fako nevarnega sosednjim narodom, zlasti pa Čehom in drugim Slovonom. V razdvojeni, neslojni Nemški vlada do l. 1258. Viljem holandski brez prave moči, od mnogih zasmehan kot "farški kralj;" po njegovim smrti pa ponujajo nemški knezi, katerim je takrat pripadala volilna pravica, kraljevo čast kakor tržno blago največ plačajočemu, ter se na zdru-nje razcepijo na dve stranki, od katerih je ena Angleža Riharda Kornwalskega, druga pa kralja Alfonza X. kastiljskega posadila na kraljevski prestol. Sedaj nastopi ona žalostna doba nemške zgodovine, "die kaiserlose, die schreckliche Zeit," katero navadno imenujemo "interregnum."

Posebno slabe bile so tedaj razmere v onih lepih pokrajinah, v katerih je preje tako mogočno in razumno gospodarila babenberška dinastija. Ko je leta s Friderikom "bojevitim" pomrla 15. junija 1246, so dežele Avstrija, Stirsko in Kranjsko brez gospodarja in razkosane v stransko gibelinsko in velfsko, davijo in more se med seboj nesrečni prebivalci v pogubljenih, krvavih bojih. Ni čuda tedaj, da se je češki kraljevič Premisel, od narave bogato obdaran v vsemi dobremu vladarju potrebnimi lastnostmi, pazno oziral na babenberško zapuščino, ter slabost nemške države in anarhijo v Avstriji v to porabil, da se polasti zanemarjenih in po močnem vladarji hrepenenih dežel. Opiral se je pri tem podjetju na mnogovrstne pripomočke češke države in na podporo in prijateljstvo papežev, katerim je bil vsikdar udan privrženec.

Kar je Premisel Otakar nameraval, dosegel je tudi, da si ravno le z velikim trudom in po hudem boju. Na Avstrijskem ga priznajo za vladarja že l. 1251. in 11. februarja l. 1252. poroči se dva in dvajsetletni češki kraljevič s postarjano, šest in štiridesetletno Marjeto, sestro zadnjega babenberškega vojvode, da bi si pridobil tudi nekoliko dedinske pravice; Stirsko pa je rešil še l. 1260. Madžari, ki so se bili te dežele polastili. Ko je potem l. 1269. umrl koroški vojvoda Ulrik Sponheimski, zapusti on svojo deželo sorodnemu Otakarju in tako pride tudi Koroška in velik del Kranjske pod oblast češkega kralja. A ko temu se pristavilo, da je Otakar svoji državi pridobil Porde-none na Furlanskem, da je več italijanskih mest (n. pr. Verona) izbralo za varuha, da je dvakrat

križarsko vojsko vodil zoper takrat še paganske Pruse in tako tudi v severnih deželah do baltičkega morja izreden upliv si pridobil — moramo v istini reči, da je segala Otakarjeva oblast od jadranskega do baltičkega morja!

Vendar ako imenujemo Otakarja slavnega vladarja, ne oziramo se toliko na bojne laborike, ne na številno dežel po njem pridobljenih, ne na mnogobrojne boje, v katerih je na čelu težko oboroženih konjikov premagal svoje nasprotnike. Oziramo se bolj na razumni pametni načrt, po katerem je on v temni srednjeveški dobi prava bela vrana, po zdravi politični načeli vladal svoje dežele. Palacky sicer gotovo preveč trdi, ko ga (v češki zgodovini II. a. 282) imenuje "največjega političnega reformatorja srednjeveškega," ali vsak nepristransko sočeči zgodovinar mora priznati, da je za Otakarja po vseh njegovih deželah veljala postava in pravica, širilo se bogastvo in omika.

Pravi oče kmetom in meščanom, skrbel je Otakar za materialno zboljšanje ubogega poljedelca, podpiral mesta, ter jih krepko branil roparskih plemenitnikov, katerim je šestokrat razdjel njihova gnjezda in zavetja, močno utrjene gradove. Mnogokateri plemeniti preuzetnik prišel je po bridki izkušnji do spoznanja, kako strogo Otakar na to gleda, da se pravica izkaže vsakemu, bodi si siromak ali bogatin, berač ali velikaš. Da si ravno ga zaradi te strogosti obrekujeti dve v aristokracijem duhu pisani kroniki, nemška Otakarjeva in češka Dalimilova, imamo vendar dokazov, da ni bil preoster in da je tudi tam ohranil dobrosočnost in človeški čut, kjer je bil prisiljen strogo kaznovati. Svobodnemu meščanstvu na Češkem in Moravskem je bil on pravi ustanovitelj; ker je sam mnogo mest z nova zidal, ter naseljevalec potreboval, privabil je tudi dosti Nemcev v svoje dežele in jih zlasti zaradi tega podpiral, ker so bili sposobni za obrtni in za rudarstvo. Vendar se ne da trditi (kakor n. pr. Lorenz, Deutsche Geschichte im 13. und 14. Jahrh., I. 305), da je nemški upliv za Otakarja prevladal, kajti že Palacky je dokazal, da so bili vsi njegovi višji uradniki in avetvalci Slovani in da je on sam znal hnaniti in braniti narodnost in jezik nasproti vsakemu, kateri ga je zaničeval ali v svojem pravu krtil. Veselo se je razvijalo kolstvo; že takrat imamo v Pragi "studium generale minus," v katerem se je tudi mnogo mostrancem, zlasti Nemcem, šolalo. Peshništvo narodno je bilo na visoki stopinji in sloveči "kraljedvorski rokopi" pripada po največ tej dobi; tudi druge unetnosti so bile zastopane, slikarstvo, posebno pa arhitektura. Veliko si je prizadeval Otakar za povzdigo rudarstva, kakor tolikokrat v dobah narodnega razvoja, podarila je tudi za Otakarja zemlja v obilnejši meri svoje zaklade in toliko bogastva mu je prihranilo iz rudnikov iglavskih in kutnogorskih, da je bil on gotovo najbogatejši vladar svojega časa. In temu bogastvu primerna je bila njegova radodarnost: toliko krasote je bilo videti na njegovem dvoru, da so od vseh krajev vreli knezi in plemenitniki na dvor vdeleževati se sijajnih veselje, ter občudovat u-ljudnost in radodarnost gostoljubnega češkega kralja.

Ako je Premisel Otakar vedno bolj povečeval svojo državo, ter mirnim potom in boju toliko novih dežel si prisvojil, ni se to godilo iz gola hrepenenja po večji oblasti, ne iz same bojevitosti, temveč vodila ga je misel, tesno spojiti češke in avstrijske kronovine, ter iz njih ustanoviti novo, od Nemčije popolnem neodvisno državo, kakor so jo pozneje, da siravno z drugimi pomoči, v istini ustanovili bolj srečni vladarji habsburške rodovine. In bilo je videti, da se mu bude to delo posrečilo! Gospodoval je krasnim, bogatim deželan, premagal je bil sovražne sosedne Madžare in Bavarece, upokoril domače prevzetne velikaše, pridobil si ljubezen ogromne večine podložnikov, zlasti meščanom, ter v svoji osebi združil vse lastnosti in zmognosti vojskovodje in državnika. Rimsko pa peštvo mu je bilo zaveznik, in tudi gorka srčna želja se mu je spolnila; potem ko je razrušil zakon s svojo prvo, zaradi starosti narodovito ženo Marjeto, porodila mu

je kraljica Kunigunda zasluga ga kraljeviča Vaelava!

A vendar je bilo Otakarjevo stanje zelo nevarno! Surovo sovražilo razdeljeno plemstvo, teremu je branil tlačiti druge nove; od nekada zakleti sovražniki Slovanstva, dvakrat premagani Madžari so prežali na priliko, bise maščevali; mali sosedni solnograški, vladika pasavski regensburški so se bali prevzeti moči Premislove in zaradi sovražili češkega kralja; nemški knezi pa so mu bili terčljivi, ker jih je v oči bodilo gastvo in sreča njegova. Palacky je vendar prevažno vprašanje, ali bode prihodnji kralj Otakarju to delo pustil, pa, braneč nemške korosti, v tu države babenberško in heimsko zapuščino nazaj izpodpiran od vseh Čehom svojih elementov, katere je poleg različnosti koristi in nazorov zal skupni srd in skupna ne-ljivost proti Premislju Otakarju.

In baje to se je zgodilo, ko nemški volilni kmeti 29. sept. l. za kralja izvolili Rudolfa, habsburškega. Hoteli so iz zmožnega, krepkega vladarja in nikdo ne more odrekati po du vaših cesarjev izvrstnih lasti — a vendar ne premožno zaradi skromnosti posestev varnega kralja. Že zaradi tega pravljica, da je bila tudi Otakarju ponujena nemška krona, pa ni maral, gotovo neresno Rudolf sicer ni bil ubožen, med avbskim rodbinami je njegova ena prvih in on sam znal s toliko spretnostjo kiriti je posestvo, da je njegov naslednik vladika bazelski enkrat kliknil: "Sede fortiter, deus, vel locum occupabit. Deus tuum," in da so meščani zelski o njem pravili: "Si deus non sit, deus omnipotens se vret, Rodolfus comes profinno insidert." — vendar se pa na imetje ni mogel meriti z no drugih knezov, n. pr. s palckim grofom Ljudevitom, ali z našim Otakarjem. Ravno tak moža želeli so si nemški knezi ravno tak je bil češkemu kralju najnevarnejši protivnik.

Takoj se je branil Otakar nati novoizvoljenega kralja, je bilo pri volitvi češko kraljevo nepostavno izločeno. Zoper volitve te volitve je protestiral papežu Gregoriju X. ter ga s til, naj nikar ne pušča cesar v roke priti neznamenemu in nemu, "pod beraško malho (eina paupertatis) zdihajo grofici." Toda Rudolf se je kupil rimski kuriji, ter ob es v zvezo stopil z Otakarju s nimimi sosedmi. Že na 23. dan 1275. je poklical češkega kralja pred sodišče palatinskega kot pristojnega v enakih zadevah ker Otakar ni prišel, sklenilo je na državnem zboru v Au-burgu, da se ima odpovedati želanu Avstriji, Stirski, Koroški, Kranjski, in ker se je branil, bil prekleian 24. junija 1276. da je moral meč razsoditi med takarjem in Rudolfom.

(Dalje prihodnj.)

— **Mojstrski poduk.** Kralja (ki je dobila od gosposnje futo) je "Sedaj vam nekaj pove. To malo kar znate kuhati, ne od mene naučili. Sedaj vas naučim, kako se dajejo znanje. Vidite, tako..." (jo polna vsaka za učesa).

— **Zadnje sredstvo.** Urnik (tožitelju in krošnjariji, ki ga pisarni nadlegujeta): "Če se takoj ven ne pobereta, vaju bomo poročili!"

— **Sladka tolažba.** Urnik vzroka ste mi povedali, da si ženo žena zlomila obe nogi. "Zato, da boste potolažili, pozneje izveste, da je bila zlomljena samo ena."

DELO DOBI

Išče se Slovenka za delo v hišnji. Dobra plača in stalno delo. Vprašajte osebno ali na pisni poti naslov: Frank Zajec, 108 Ave., Milwaukee, Wis. (Jun. 4 to 9.)